

Lunds kommuns handlingsplan mot alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar 2023–2025

Beslutsinstans	Beslutsdatum	Giltighetstid	Diarienummer
Kommunstyrelsen	Välj beslutsdatum här	2022–2025	KS 2022/0160

Innehållsförteckning

Lunds kommuns handlingsplan mot alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar	2
1 Styrning och roller	3
2 En ny nationell strategi mot alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar.....	2
3 Åtgärder	
3.1 Tillgången till ANDTS ska minska	3
3.2 Barn ska särskilt prioriteras i det förebyggande arbetet.....	5
3.3 Ett brett förebyggande arbete med ett livstidsperspektiv.....	6
4 Uppföljning	9

Lunds kommuns handlingsplan mot alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar

Lunds kommuns handlingsplan mot alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar (hädanefter ANDTS-handlingsplan) ska främja rätten till hälsa, säkra resultat inom området och förtydliga det delade ansvaret.

I Sverige och i många andra länder är bruk, skadligt bruk och beroende av ANDTS ett omfattande folkhälsoproblem som drabbar individen, familjen och samhället. De individuella konsekvenserna av ANDTS är bland annat fysisk och psykisk ohälsa, olyckor, dödsfall, våld och annan brottslighet samt familje- och relationsproblem. Även anhöriga och närstående kan påverkas på ett genomgripande sätt, varav barn och unga är särskilt utsatta. Den illegala handeln med narkotika är ofta inkörsporten till kriminalitet och konflikter kring narkotikahandel driver en stor del av den organiserade brottsligheten och det dödliga våldet.

I Lund är arbetet mot ANDTS en prioriterad fråga och att skydda barn och unga från eget och andras skadliga bruk är särskilt prioriterat. Aktiviteterna i handlingsplanen visar på ett brett förebyggande arbetet med ett livstidsperspektiv.

Målet är ett Lund fritt från narkotika och dopning, minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och spel om pengar samt minskat bruk av tobak och nikotinprodukter.

Denna handlingsplan ersätter *Lunds kommuns plan mot alkohol, narkotika, dopning och tobak 2019–2021*.

1 En ny nationell strategi mot alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel om pengar

Lunds kommuns handlingsplan mot ANDTS utgår från den nationella strategin gällande målsättning, giltighetstid och åtgärdsområden.

Det övergripande målet för den nationella ANDTS-strategin är:

Ett samhälle fritt från narkotika och dopning, minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och ett minskat tobaksbruk samt att minska skadeverkningarna av överdrivet spelande.

Strategin innehåller även sex målområden. De har anpassats till Lunds lokala förutsättningar och behov och formulerats om till tre rubriker för Lunds åtgärder. De är:

1. Tillgången till ANDTS ska minska
2. Barn och unga ska särskilt prioriteras i det förebyggande arbetet
3. Ett brett förebyggande arbete med ett livstidsperspektiv

Arbetet ska också bidra till det övergripande nationella folkhälsomålet om en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och de nationella jämställdhetspolitiska målen.

2 Styrning och roller

Handlingsplanen mot ANDTS är ett kommunövergripande styrdokument som konkretiserar Lunds kommuns policy för hållbar utveckling samt målen i kommunens program för social hållbarhet och program för trygghet och säkerhet.

Kommunens ANDTS-nätverk träffas regelbundet och består av representanter från de förvaltningar som berörs av denna handlingsplan. Inom ramen för nätverket planeras och samordnas aktiviteter knutna till planen. Kommunkontoret ansvarar för att samordna arbetet och följa upp om åtgärderna i planen får önskvärd effekt. ANDTS-samordnaren ger förvaltningarna stöd i arbetet att genomföra åtgärderna i planen.

2.1 Tillgången till ANDTS ska minska

Kommunerna har en viktig roll gällande att begränsa tillgången till narkotika och dopning samt genom tillsyn säkerställa att lagar om tobaks- och alkoholförsäljning följs. I arbetet ingår bland annat tillsyn av rökfria miljöer på uteserveringar och idrottsplatser samt att säkerställa att åldersgränser följs. Effekterna av arbetet förväntas bli att tillgången till ANDTS minskar.

I Lund minskar vi även tillgången till ANDTS inom ramen för Trygg krog-samverkan och genom regelbundna utbildningar i ansvarsfull alkoholserving. Arbetet sker i nära samarbete med främst polis, krögare och Lunds universitet. I arbetet med att begränsa tillgången är narkotikabekämpningen prioriterad.

Förväntade effekter av åtgärdsområdet

Tre nya narkotikaförebyggande projekt har tillkommit i planen. De förväntade effekterna är ett tryggare centrum genom att utarbeta en metod för att motverka öppna drogsener, ökad kompetens kring tidig upptäckt av narkotikabruk i skolan samt att i högre utsträckning nå unga vuxna med stöd och behandling. Arbetet samordnas av Länsstyrelsen Skåne och projekten planeras ingå som ordinarie verksamhet efter projektens avslut. Även arbetet med rökfri skoltid är narkotikaförebyggande.

	Åtgärd	Ansvarig nämnd
1.1	Utöva tillsyn i samverkan mellan polis och tillståndsenhet av åldersgränser för inköp och servering av alkohol, tobak och nikotinprodukter. Syftet är att hålla nere konsumtionen och skador bland yngre.	arbetsmarknads- och socialnämnden
1.2	Erbjuda serveringspersonal utbildning i ansvarsfull alkoholserving.	arbetsmarknads- och socialnämnden
1.3	Samordna arbetet med Trygg Krog i syfte att skapa en trygg krogmiljö för gäster och anställda i samverkan med universitet, krögare och polis.	arbetsmarknads- och socialnämnden
1.4	Informera verksamhetsansvariga som ansöker om serveringstillstånd eller polistillstånd om regler kring rökfria miljöer i lagen om tobak och liknande produkter.	miljönämnden
1.5	Tillsynsbesök av rökfria platser har ett särskilt fokus på skolgårdar och platser där barn kan uppehålla sig.	miljönämnden
1.6	Samordna Länsstyrelsen Skånes projekt "öppna drogsener".	kommunstyrelsen
1.7	Säkerställa en god tillgång till alkoholbefriade mötesplatser och arenor inom kommunen.	kommunstyrelsen, kultur- och fritidsförvaltningen, arbetsmarknads- och socialnämnden

Tabelltext: tabellen ovan listar ansvarig nämnd och åtgärder inom åtgärdsområdet Tillgången till ANDTS ska minska.

2.2 Barn ska särskilt prioriteras i det förebyggande arbetet

Att alla flickor, pojkar och ickebinära får en bra start i livet med goda uppväxtvillkor, i enlighet med barnkonventionen, är centralt för att uppnå en god och jämlik hälsa genom livet. Arbetet med att skydda barn och unga från ANDTS börjar redan i fosterlivet. Insatser för att skydda barn och unga mot andras och eget bruk av ANDTS utgör grunden för det hälsofrämjande och förebyggande ANDTS-arbetet. Elevhälsan ansvarar för att undanröja hinder för varje enskild elevs lärande och utveckling och har en central roll i det hälsofrämjande arbetet.

Förväntade effekter av åtgärdsområdet

Förväntade effekter av åtgärderna under detta åtgärdsområde är att barn och unga aldrig börjar använda narkotika, dopningsmedel, tobaks- och nikotinprodukter eller börjar spela om pengar. Effekterna förväntas även vara att unga inte debuterar tidigt med alkohol.

Flera åtgärder syftar till att öka kompetensen om ANDTS hos de vuxna som möter barn och unga i sina verksamheter. Det kan vara lärare, fritidsledare eller andra viktiga vuxna inom föreningslivet. Det ska ske genom den Kunskapsbank kring ANDTS som finns på kommunens intranät, återkommande omvärldsbevakning och kompetensutveckling. Vuxna som möter barn i sina verksamheter ska också kunna upptäcka barn som lever som anhöriga till någon med problem kring skadligt bruk och beroende för att rätt stöd och hjälp ska kunna erbjudas. Den förväntade effekten av ökad kompetens om ANDTS är en stärkt förmåga att upptäcka bruk, skadligt bruk och beroende tidigt.

Vårdnadshavare ska erbjudas stöd i föräldraskapet eftersom en god relation är en av de starkaste skyddsfaktorer för att motverka problem senare i livet. Det gör vi genom att erbjuda ett tillgängligt utbud av föräldrastödsinsatser av god kvalitet. Vårdnadshavare ges också stöd i sitt föräldraskap genom återkommande kommunikationsinsatser via skolsystemen kring ANDTS.

Enligt barnkonventionens intentioner är unga i denna plan inte bara mottagare utan bjuds in som medskapare av aktiviteter och ges inflytande vid planering av insatser där de berörs.

	Åtgärd	Ansvarig nämnd
--	---------------	-----------------------

2.1	Erbjuda ett brett utbud av föräldraskapsstöd (i grupp, individuellt och nätbaserat). Metoden CRAFT erbjuds vårdnadshavare till barn med missbruk.	arbetsmarknads- och socialnämnden
2.2	Sprida information om och ge barn i familjer där det förekommer missbruk eller beroende av ANDTS ett ändamålsenligt stöd genom kommunens stödgruppsverksamheter.	arbetsmarknads- och socialnämnden
2.3	Fortsätta utveckla arbetet med att identifiera risk- och skyddsfaktorer i syfte att utveckla elevhälsoarbetet.	barn- och skolnämnden, utbildningsnämnden
2.4	Erbjuda metod- och implementeringsstöd till skolor gällande rökfri skoltid.	arbetsmarknads- och socialnämnden
2.5	Systematisk och regelbunden samverkan mellan skolorna och polisen gällande narkotikaprevention.	barn- och skolnämnden, arbetsmarknads- och socialnämnden, utbildningsnämnden
2.6	Öka elevers och vårdnadshavares kunskap om ANDTS genom bland annat riktade kommunikationsinsatser och dialog.	barn- och skolnämnden, kultur- och fritidsnämnden, arbetsmarknads- och socialnämnden, utbildningsnämnden
2.7	Utveckla arbetet med tidig upptäckt av narkotikamissbruk genom ökad kunskap hos personal som möter unga om tecken på bruk av narkotika, stödvägar och svåra samtal. *Det görs bland annat genom deltagande i Länsstyrelsens projekt "Tidig upptäckt".	barn- och skolnämnden utbildningsnämnden

Tabelltext: tabellen ovan listar ansvarig nämnd och åtgärder inom åtgärdsområdet Barn och unga ska särskilt prioriteras i det förebyggande arbetet.

2.3 Ett brett förebyggande arbete med ett livstidsperspektiv

Skadligt bruk eller beroende av ANDTS är en riskfaktor för både sjukfrånvaro och minskad produktivitet. Det kan också påverka arbetslivet och medföra risker i arbetsmiljön, orsaka arbetsplatsolyckor,

påverka medarbetarnas psykiska och fysiska hälsa och orsaka situationer med hot och våld. Det är därför viktigt att arbetsgivare har kunskap om ANDTS-relaterad ohälsa i arbetslivet och rutiner för att stötta personalen.

Även om alkoholkonsumtionen i Sverige har sjunkit under de senaste åren går trenden åt motsatt håll i åldersgruppen 65–84 år.

Äldreomsorgen är en viktig arena för att upptäcka och stödja äldre personer med bruk, skadligt bruk och beroende av ANDTS. Även unga vuxna är en riskgrupp för både alkohol- och narkotikabruk och behöver särskilt prioriteras i det fortsatta arbetet.

Förväntade effekter av åtgärdsområdet

Förväntade effekter av aktiviteterna under detta åtgärdsområde är stärkt förmåga hos personal inom kommunens verksamheter att upptäcka ANDTS-relaterade problem tidigt. En viktig del av kunskapen innebär att ha kompetens att identifiera varningstecken samt ha rutiner och kunskap om stödvägar. På så vis tillgodoses fler medborgares behov av stöd och hjälp oavsett ålder eller funktionsvariation.

	Åtgärd	Ansvarig nämnd
3.1	<p>Stärka kompetensen om ANDTS hos personal som i sina verksamheter möter de som bor och verkar i Lund. Syftet är att förebygga att barn och unga börjar använda ANDTS samt att upptäcka tidiga tecken på bruk, missbruk och beroende.</p> <p>Det sker bland annat genom återkommande målgruppsanpassade utbildningsinsatser samt på Kunskapsbanken för ANDTS på kommunens intranät.</p>	kommunstyrelsen
3.2	<p>Utarbeta förvaltningsspecifika rutiner/handlingsplaner för hur personal inom de verksamheter som möter medborgare ska agera vid misstanke eller upptäckt. Rutinerna/handlingsplanerna ska även omfatta kontaktvägar till stöd inom kommunen samt andra aktörer som primärvården, Maria Mellersta, beroendevården samt polisen.</p>	arbetsmarknads- och socialnämnden, barn- och skolnämnden, kultur- och fritidsnämnden, utbildningsnämnden, vård- och omsorgsnämnden

3.3	Samarbeta med polisen i genomförandet av modellen SMADIT (arbetssätt mot alkohol och droger i trafiken).	arbetsmarknads- och socialnämnden
3.4	Utveckla samverkan med idéburen sektor inom ANDTS.	arbetsmarknads- och socialnämnden
3.5	Tydliggör ansvaret för externa aktörer gällande alkoholtillstånd och alkohollagstiftning vid uthyrning av kommunens lokaler.	kommunstyrelsen
3.6	Sprida information till anställda inom kommunen om rökfri arbetstid samt företagshälsovårdens stöd vid bruk, skadligt bruk eller beroende av ANDTS.	kommunstyrelsen
3.7	Stödja de föreningar som beviljas bidrag från kultur- och fritidsförvaltningen i arbetet med att följa värdegrunden som bland annat innefattar ett drogförebyggande förhållningssätt.	kultur- och fritidsnämnden
3.8	Unga i Lund involveras i det ANDTS-förebyggande arbetet bland annat via kommunens olika inflytandeforum för unga. ANDTS inkluderas i ett brett sammanhang och kopplas till både social och ekologisk hållbarhet.	kultur- och fritidsnämnden
3.9	Etablera och samordna ett lokalt antidopningnätverk för kommunens gymaktörer tillsammans med polisen.	arbetsmarknads- och socialnämnden
3.10	Kartlägg hur kommunen och berörda aktörer arbetar mot narkotikabruk och ta fram en gemensam lägesbild.	kommunstyrelsen
3.11	Kommunen verkar och samverkar med andra aktörer för att sänka berusningsgraden, förebygga våldsbrott och öka tryggheten vid högtider som firandet av siste april, skolavslutningar och karneval.	kommunstyrelsen
3.12	Arbeta fram förbättrade rutiner och samverkansinsatser med polisen för att ge unga vuxna det stöd de behöver för att bryta ett missbruk. *Det görs bland annat genom deltagande i Länsstyrelsens projekt ”Ökad samverkan kring unga vuxna”.	socialnämnden

3.13	Utveckla arbetet mot spel om pengar genom kunskapshöjande insatser, utarbeta rutiner för det förebyggande arbetet samt ökad samverkan med lokala aktörer.	barn- och skolnämnden, utbildningsnämnden, kultur- och fritidsnämnden, arbetsmarknads- och socialnämnden
------	---	--

Tabelltext: tabellen ovan listar ansvarig nämnd och åtgärder inom åtgärdsområdet ett brett förebyggande arbete med ett livstidsperspektiv.

3 Uppföljning

Arbetet följs upp inom ramen för ordinarie verksamhetsuppföljning.

Indikator på måluppfyllnad är statistik från bland annat kommunens elevenkät Lunk och Region Skånes folkhälsorapporter.

Narkotikaanvändningen i kommunen undersöks två gånger per år genom analys av avloppsvattnet. Utvecklingen följs också utifrån sammanställning av nationell, regional och lokal statistik samt kontinuerlig omvärldsbevakning och insamlande av yrkesverksammas lägesbilder bland annat inom ramen för ANDTS-nätverket.

Kommunstyrelsen ansvarar för att samla in och sammanställa nämndernas uppföljning inom ramen för kommunens ordinarie verksamhetsuppföljning. I uppföljningar ska statistiken redovisas fördelat på flickor, pojkar, kvinnor och män där det är möjligt.